

Noret - Sennebys och Östernäs utjord.

Historik över de senaste 650 åren.

Sammanställt av Thure Herbertsson, medverkan av Sture Götesson hösten 2017.

Noret är ett markområde på ca 45 ha beläget ca 1 km sydost om bykärnan.

Området har en sträckning i nord/sydlig riktning mellan utloppsdiket från Östnavsjön till gräns mot Östernäs och Kammarsjön och håller en längd på ca 1 100 meter och en medelbredd på ca 410 meter. Området omsluts av bygränsmarkering (se sid. 14). Vi antar att Noret blev till utjord åt Senneby och Östernäs byalag under sen medeltid. Den ursprungliga bebyggelsen och verksamheten har vi ännu inte kunnat fastställa. Det befintliga gravfältet tyder på att det var bebott under förkristen tid. Vi anar lämningar efter bosättningar på Sture Götessons fastighet, Noret 1:26, från denna tid.

***Den föreliggande sammanställningen över Noret är ägnat åt tidsepoken
"Från ödelagt > till utjord > till våra dagar".***

Om Norets förhistoriska tid, innan det blev ödelagt och till utjord, kommer vi att forska vidare över under sakkunnig ledning av professor emeritus Ulf Sporrang, sommarboende på Väddö.

Dessutom finns intresse för forskning kring Sennebys stora gravfält som är beläget intill Östnavsjöns f.d. strandäng. - *Var fanns bosättningarna under denna tidsepok?*

Foto: T.H.

Norets gravfält.

På Norets högsta läge finns ett gravfält bevarat. Gravfältet på ca 75 ggr 50 meter består av ett 40-tal gravar varav fyra kan antas vara någon form av "stormäns gravar" – se bilden ovan. Övriga gravar är av mycket mindre omfattning.

Noret - från ödelagd verksamhet till utjord.

Så länge vi kan minnas har Norets ursprung varit höljt i dunkel liksom dess tillkomst som utjord åt Senneby och Östernäs byalag.

Efter det vi har tagit del av senaste tidens forskning över befolkningskriser, speciellt agrarkriser, från sen medeltid och fram t.o.m. 1600-talet har vi erfarit att svåra kriser ofta förorsakade uppkomsten av ödegårdar som sedermera blev till utjordar.

Den forskning vi tagit del av har utförts av doktor Olof Karsvall, på Sveriges Lantbruksuniversitet. Av forskningen framgår att de flesta ödegårdarna tillkom under mitten av 1300-talet på grund av en härjande pestssjukdom, den s.k. digerdöden. Denna åstadkom en stor förödelse som förorsakade att många gårdar och hela byar blev ödelagda. Den fruktade pesten kom att döda en tredjedel av Sveriges befolkning.

Ödegårdarna kom senare att omhändertas av de överlevande gårdarna eller byarna och blev till deras **utjordar**.

Vi antar att Noret blev ödelagt under denna tid och att den troliga orsaken var den härjande digerdöden.

Om ödeläggelsen orsakades av andra omständigheter kan vi ha funderingar kring.

Möjligen att någon utåtriktad verksamhet kan ha förekommit och som av någon anledning blev tillintetgjord?

Vi antar även att inga anförvanter fanns att omhänderta Noret efter ödeläggelsen, därmed upphörde all bosättning och verksamhet; Noret förblev ödelagt.

Vi antar även att efter det Noret legat ödelagt ett visst antal år kom den odlade jorden och strandängarna att omhändertas av Sennebys och Östernäs byalag.

Därmed början på Norets månghundraåriga utjordshistoria.

Ovan nämnda forskning av doktor Olof Karsvall, är sammanställd i avhandlingen "Utjordar och ödegårdar" utgiven i slutet av 2016.

Gustaf Vasas jordeböcker.

Under 1540-talet beordrade Gustaf Vasa registrering av landets alla jordegendomar inklusive utjordarna, i s.k. **jordböcker**. Registeringens ändamål var att utgöra underlag för fogdarnas skatteindrivning. Nästan hundra år senare – 1640-talet - blev alla byar och dess gårdars jordinnehav även registrerade på storskaliga kartor. Kartläggningen finns över Sennebys dåvarande sju gårdar och dess odlingar. De av Senneby och Östernäs omhändertagna odlingarna på Noret (utjorden) finns även med på samma karta (se sid. 4). Kartorna är de första storskaliga som beskriver Sveriges odlingsarealer, i s.k. "Geometrisk avmätning". Jordeböcker upprättades varje år ända fram till slutet av 1700-talet. Under 1800-talet endast 1805, -15, -25, samt 1870 som blev det sista året med jordeboksregister. Därefter, fram till vår egen tid, benämns jordregisteringar som mantalslängder eller fastighetslängder.

I Olof Karsvalls bok på sidan 368/369 står beskrivning om forskning i jordböckerna.

Godtycklig uppdelning.

De tillgångar på odlad jord som de båda byalagen erhöll genom att omhänderta det ödelagda Noret var inte enbart av godo. Uppdelningen av odlingsjorden och strandängarna blev föremål för tvister och avundsjuka. Som kommer att framgå av nedanstående var uppdelningen allt ifrån början dåligt överenskommen. Dels emellan byalagen men även mellan gårdsinnehavarna i Senneby byalag. Det märkliga tycks vara att den godtyckliga uppdelningen fortskred i ett antal hundra år innan nyttjanderätten fastställdes och lagfördes. Det ytterst märkliga är att inom Senneby byalag, om sju gårdar, var det endast fyra av gårdarna som nyttjade Norets odlingar utan kostnader. Detta måste ha förorsakat mycket avundsjuka och tvister.

Genom åren gjordes flera försök till en rättvis fördelning, men oftast hänvisade de som brukade odlingarna till att brukningsrätten "**var av urminnes hävd**". Detta föranledde att överenskommelser och laga beslut föga respekterades.

(Från äldre tider ansågs "av urminnes hävd" vara en "laga rätt").

Vid tingsförhandlingar 1732 beslutades att ge alla i byalaget rätt till andel i utjorden.

I protokollet står angivet: "**att var och en, efter Öre och ortug niuta som de äga uti By till**".

Klartext: *Rätt att äga del i utjorden i proportion till vad gården äger i byalaget.*

Den slutliga tvisten över Nors utjord avgjordes vid laga skifte 1842. Vilket innebar att utjorden först fördelades mellan Senneby och Östernäs byalag, samt därefter mellan de sjutton gårdsägarna inom Senneby byalag och efter ett antal år även mellan gårdarna i Östernäs byalag. Mer om fördelningen av utjorden från och med sidan 7.

1640 års karta över Senneby även med Nors utjord.

Text som anger Nors utjord:

Utgå från den högra kompassrosen. Strax ovan, något till höger, syns ett gränsmarkerat område med tecknet G på vänster sida, något otydligt.

Texten till G finns längs ner till höger på kartan.

All text på kartan finns återgiven i nedanstående redogörelser.

Utdrag från ovanstående karta:

Nors utjord markeras med en enkelprickad linje runt området.

Nedan visas redogörelser av text från ovanstående karta från 1640.
Texten anges som "klartext".

Redogörelse 1.

2017-10-27	A7:96-97		
A7:96-97			
(Rubrik:) Wäddö Sochn.			
Notarum Explicatio			
A	Sånneby skatteheman		
B	Norregärdet vthsädhe	55	tunnor
C	Södergärdet vthsädhe	36	tunnor
D	Wijkengen moßwaldh		
E	Moßhagen	271	laß
F	Myrengen		
1	Norregården skatteheman		
	haffwer i byamähl	21	alnar
	Vthsädhe i norrgärde	12 ¹ / ₄	tunna
	I södergärdet	8	tunnor
	Eng till höö	50	laß
	Norregårdens skogzenger		
	Runnskärs engen	6	laß
	Ny engen	3	laß
	Norr engen	3	laß
2	Östergården ibidem skatteheman		
	haffwer i byamähl	15	alnar
	Vthsäde i norregärdet	9	tunnor
	I södergärdet	5 ³ / ₄	tunnor
	Engh till höö	43	laß
	Östergårdz skogzenger		
	Kärwijken 9 laß	14	laß
	Träskengen 5 laß		
3	Ibidem Millangården skatteheman		
	haffwer i byamähl	14	alnar
	Vthsäde i norregärdet	8 ¹ / ₄	tunna
	I södergärdet	5 ¹ / ₂	tunna
	Engh till höö	40	laß
	Millangårdz skogzenger		
	engh.		
	Öhrwijken	6	laß
4	Ibidem skatteheman		
	haffwer i byamähl	12	alnar
	Vthsädhe i norregärdet	7	tunnor
	I södergärdet	4 ¹ / ₂	tunna
	Eng till höö	36	laß
	Skogzengier		
	Öhrwijken	4	laß
	Stummwreten	2	laß
5	Södergården skatteheman		
	haffwer i byamähl	13	alnar
http://jordebok.ra.se/browse/index.php?anr=A7:96-97&ord=			
			1/2

Redogörelse 2.

2017-10-27	A7:96-97
Vthsädhe i norregärdet	7 <i>tunnor</i>
I södergärdet	5 ¹ / ₄ <i>tunna</i>
Engh till höö	38 <i>laß</i>
Skogzengier	
Öhrwijken	2 <i>laß</i>
Kerrwijken	4 <i>laß</i>
6 Wästergården skatteheman	
haffwer i byamåhl	12 <i>alnar</i>
Är lijka stort vthi alle commodite- ter med föreskreffne skattehemman numero 4.	
NB Wästergårdz skogzengier	
Öhrwijk	6 <i>laß</i>
Mauritz engen	2 <i>laß</i>
7 Änn ibidem skatteheman	
haffwer i byamåhl	8 <i>alnar</i>
Vthsädhe i norregärdet	4 ³ / ₄ <i>tunna</i>
I södergärdet	2 ¹ / ₂ <i>tunna</i>
Engh till höö	27 <i>laß</i>
Skogzenger	
Träsk engen	6 <i>laß</i>
Aalhäggen	3 <i>laß</i>
G Dhetta är särdeles en vth- jordh hwilken lydher till Östernäs och Sämeby. och är	2 ³ / ₈ <i>tunnelandh</i>

(Karttext:)

Rudh siön
hage.
Rågatan på denne sijdan
swartmylla blandat medh öhr.
suartmylla.
detta bärgh kallas Sapa bärgh
På dhenne sijdan taga Södersundz ägor wedh.
På dhenne sijdan tager straxt Kijsta gärde wedh.
Östernäs ägor proximé.

Kommentar över värdetal enligt ovanstående redogörelser.

a) Värdetal som står angivna för varje gård är hämtat ur 1640 års jordeboksregistering. De uppsatta värdetalen anger underlag för beskattning av gårdarna. Hur stor andel som utgör skattepålaga framgår ej.

b) För varje gård står angivet vad den "haffwer i byamåhl" vilket anger en måttenhet över en gårds andel i byns gemensamma ägor. T.ex. hur många andelar i "alnar eller stänger" som gården äger i förhållande till hela byalagets innehav. Även andra måttenheter förekom.

c) Jämför; att alla sju gårdar har spannmålsodling i norr- och södergärdet.

Foder till djuren hämtades från strandängarna och övriga ängsmarker.

Arkivhandlingar från 1700 talet.

Enligt Lantmäteristyrelsens arkivhandlingar från början av 1700-talet framgår att Sennebys och Östernäs byalag hade problem med nyttjanderätten av Nors utjord. Som tidigare framhållits kom byalagen ofta i tvistemål med varandra om gränsdragning och användande av de befintliga åker- och ängsmarker som de ansåg dem tillhöra. Även Sennebybönderna sig emellan var oense om nyttjandet av Noret.

I ett protokoll från Rådsmöte i Sockenstugan den 30 maj 1731 står omnämnt:

"att man vill ha rätsida på det snedvridna" inte den sed som lär förekomma:

"Det som sed varit, att den som var starkast och varit värst att svära, alltid tog för sig största biten vilket de här närvarande godemän intyga kunna"

Tingsförhandling i Toftinge gästgivargård 1732.

För att skipa rättvisa lät den missnöjda hälften inlämna stämningsansökan till Tinget i Toftinge gästgivargård den 6 maj 1732. Enligt protokoll från tingsförhandlingarna framgår att den ena hälften av byalaget framhöll sig besitta rätten **"av urminnes hävd"** till att bruka utjorden Norets åker- och ängsmark, vilket den andra hälften motsatte sig då de ansåg att utjorden skulle fördelas och tillhöra alla bönderna i byalaget. Detta föranledde ett tingsbeslut så att Sennebys del i Nors utjord i fortsättningen skall tillhöra **hela Sennebys byalag** - inte enbart fyra av de sju gårdarna. Därför skall utjorden: **"Av Lantmätare uppmätas och rätt fördelas till proportion af sitt öretahl uti byen"** som det står i protokollet, liksom gränsdragning mellan Sennebys och Östernäs byalag fastställas. För Senneby innebar beslutet att hela byalaget blev delaktiga i utjorden genom att byalaget delades i två lag och inom varje lag fördelades sedan varje gårds andel. Uppdelningen gällde åker- och ängsmark, övrig mark tillhörde respektive byalag gemensamt.

Hur påverkades bygemenskapen?

Av ovanstående protokollutdrag får vi veta att det kunde vara skarpa motsättningar, både mellan som inom byalagen. Tydligt blossade orätten upp emellanåt, men det måste väl ändå ha varit så, att utjorden under långa tider, kanske i generationer, inte var något större problem. Säkert väcktes förslag på rättvisare fördelning, men att driva förslaget vidare när motparten "hävdade urminnes rätt", var att ställa till mer oreda än nytta.

Man var säkert angelägen om att värna om goda grannförhållanden då gårdarna var mycket beroende av varandra i arbets- ägargemenskap.

– Vi får därför tro att förtreten med utjorden mestadels var tillfälliga missnöjesyttringar och att livet "uti byen mestadels var förnöjsamt".

Tack vare den lag som tillkom 1827 gavs varje gårdsägare möjlighet att självständigt bruka sin tilldelade mark.

Kartorna nedan visar delning av Norets åker- och ängsmark 1732.

Observera: att den markerade delningen av Sennebys utjord visar att byalaget är delat i två halvor; med tegar markerade 1 och 2 (se kartornas övre del).

Östernäs utjord tycks vara uppdelad på byalagets enskilda gårdar (se kartornas nedre del).

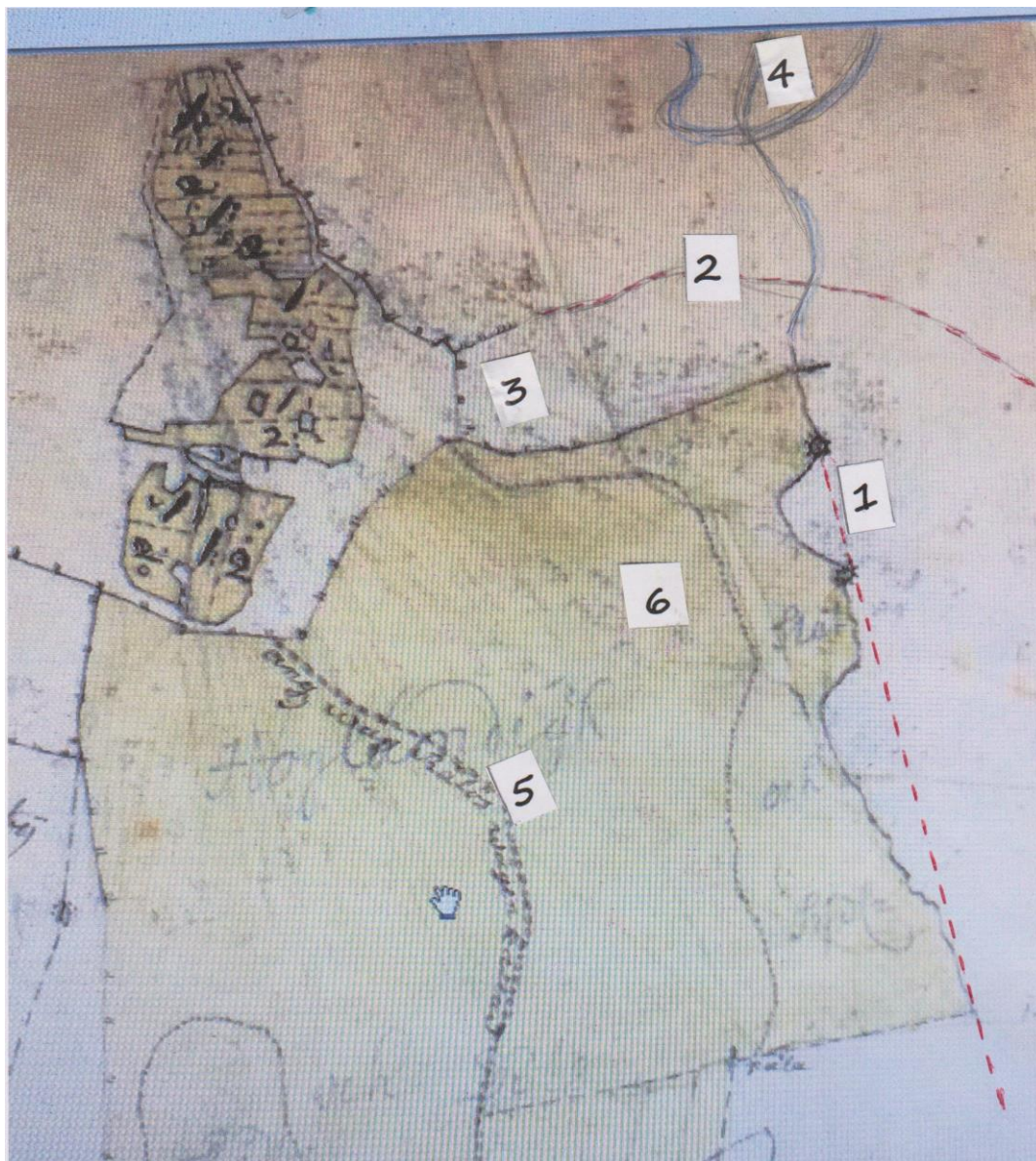
Kartan till vänster benämns: **Laga delning**. Kartan till höger benämns: **Areal avmätning**.

De två svarta stjärntecknen längst till höger, på högra kartans övre del, är markerade i Östnavsjöns strömfåra (utloppsdike) och antas tillhöra en vattendriven kvarn respektive ett vattendrivet sågverk.

För kännedom: Redan på 1600 talet fanns en vattendriven kvarn i utloppsdiket från Vikarsjön - Båtsängen - som benämns "Sännebo qwarn" står angiven på Östernäs 1640- tals karta.

Övre delen av denna karta beskrivs även på nästa sida.

Intressanta iakttagelser på 1732 års karta över Noret.

1. Visar den gamla naturliga strömfåran från Östnavsjön med de två vattendrivna anläggningarna (* *) markerade. Strömfåran ligger fortfarande synlig och gör det möjligt att vandra längs den slingriga sträckningen. Den röstreckade linjen visar det senare anlagda utloppsdiket (strömfåran).
2. Den röstreckade linjen visar byvägen (Vikarsjövägen) som går till Karviken vid Ålands hav samt till Båtsängen, söder om Vikarsjön.
3. **Hade markområdet ett enskilt boende redan innan Noret bildades?** Mycket talar för det; på områdets nedre del finns ett antal gravar anlagda. Idag benämns området: "Norskullen".
4. Visar Östnavsjöns läge.
5. Visar vägens namn: "ängs wäg - Rådlös wägen kallad".
6. Gravfält.

Laga delning av Nors utjord 1842.

Laga delningen 1732

gav anledning till klagan hos myndigheter över det fortsatt "snedvridna" nyttjandet av Nors utjord. 1836 lämnades därför ansökan till Kungens Befallningshavande i Stockholms län om förrättning till Laga skifte över Norets utjord.

- Detta hade säkert varit önskvärt långt tidigare om alla i byalaget hade samtyckt om ansökan. Enligt tingsprotokoll, framgår att orsaken till oenighet ofta var att en del i byalagen inte efterlevde tidigare fattade beslut.

Tack vare den lag som tillkom 1827 blev det nu möjligt för de fyra ur byalaget att ansöka om förrättning som de övriga i byalaget måste godta. Förut gällde att alla i byalaget måste vara eniga om ansökan.

Avskrift av ansökan om laga skifte.

Till Kungens befallningshafvande i Stockholms län.

Som inom visst ägande i Senneby byalag uti Vaddö socken, en utjord Noret kallad, arliggandes ifrån byalagets ägor frånskild, uti vilken utjord även några Östernäs ägare del äga, hava rätt därtill, inte blivit i behörig ordning ventilerad. Så vi på grund därav, som ock då vi med våra grannar ägos fördelande, legat uti flerfaldig ordväxling och rättegång, men icke allenas.

*Ödmjukas anhålla om fördelning eller ägobyte emellan varsitt ägande Senneby mot Östernäs, utan ock sedan en sådan Embets åtgärd blivit fullbordad anhålla om Laga skifte å berörda utjord, vartill vi önska Lantmätaren Herr C. Printz måtte bliva förordnad .
Senneby den 25 januari 1836*

Erik Andersson unge Erik Andersson Jan Olsson Erik Eriksson

Kommentar:

Erik Andersson, delägare av "Västergården". (Heter även "Skräddargården").

Unge Erik Andersson, delägare av "Norrgården".

Jan Olsson, delägare av "Södergården".

Erik Eriksson, delägare av "Anders-Jansgården". (Boende på, i dag, Kjell Westerbergs tomt).

Laga skiftes lantmäteriförrättning 1842.

Vid 1842 års lantmäteriförrättning kom Norets utjord att uppdelas på de två byalagen varvid Senneby erhöll ca 3/4 delar och Östernäs ca 1/4.

Uppdelningen av Nors utjord blev för alla parter mycket mödosam. Av protokollen framgår, och som tidigare nämnts, att det förekom mycket oegentligheter som skapade orättvisa och tvistemål mellan Senneby och Östernäs byalag, liksom även mellan bönderna inom Sennebys byalag.

Från det att ansökan inlämnades 25 januari 1836 blev inte uppgörelsen mellan Sennebys och Östernäs byalag inte fastställd förrän den 22 november 1841, efter nästan sex år.

Likaså blev uppgörelsen Sennebybönderna sig emellan inte fastställd förrän efter drygt sju år, den 8 maj 1843.

”Kommentar från Laga skiftet i Senneby”:

Vid sammanställningen (2014) över laga skiftets förrättning 1844/63, ställde vi oss frågan; varför Nors utjord inte kom att ingå vid bildandet av större markområden till varje gård? De hade väl varit lämpligt att Noret blivit uppdelat på de två intilliggande gårdarna; Ol-Lars och Norskullen? Men något förslag om detta fann jag icke i laga skiftets protokollshandlingar.

Förklaring; De nyvunna ägolofterna på Nors utjord tillfördes inte gårdarnas mantal utan erhöles som fristående fastigheter. De flesta antog nog dessa vara lämpade till försäljning åt bosättare med intresse av odling till självhushåll.

Uppdelningen av Noret blev som en ”gåva” till varje gård helt skilt från övrigt gårdsägande.

Laga delning 1842 av Norets utjord till Sennebys 17 gårdsägare.

1842 - uppdelades Nors utjord på Sennebys respektive Östernäs mantalssatta gårdar.

Varje mantalssatt gård i Senneby erhöll en åkerbruksdel och en ängs- och skogsdel, medan Östernäs mantalssatta gårdar erhöles endast en ängs-och skogsdel.

OBS; uppdelningen av Noret gjordes några år före laga skiftet i Senneby 1844 – 1863.

De 17 gårdarna i Senneby tilldelades enligt nedanstående förteckning och med nummeranvisning på nedanstående kartor.

Noret 1:2 - tilldelades Matts Hansson; ägare av ”Norrhgården” Senneby 1:1, som vid laga skifte blev utflyttad till Bystan; idag ”Hilariusgården”.

Noret 1:3 – tilldelades Anders Pettersson; ägare av ”Norrhgården” Senneby 1:3, som vid laga skifte blev boende kvar på ”Norrhgården” 1:3.

Noret 1:4 – tilldelades Anders Mattsson; ägare av ”Norrhgården” Senneby 1:4, som vid laga skifte blev utflyttad till ”Ol-Larsgården”.

Noret 1:4 tillhör numera ”Hilariusgården”, genom köp av Ol-Larsgården på 1960-talet.

Noret 1:5 - tilldelades Jan Erssons hustru Anna-Stina Jansdotter; ägare av ”Norrhgården” Senneby 1:5, som vid laga skifte redan var utflyttad till ”Södra Bastukullen”, idag ”Karl-Massgården”.

Noret 1:6 - tilldelades Jan Ersson; ägare av "Staffansgården" Senneby 2:2, som vid laga skifte redan var utflyttad till "Södra Bastukullen" ; idag "Karl-Massgården".

Noret 1:7 - tilldelades Jan Jansson; ägare av "Staffansgården" Senneby 2:3, som vid laga skiftet blev boende kvar på "Staffansgården", idag "Jan-Ersgården".

Det påtagligt större markområde som tilldelades 1:7 kan bero på att dess nedre del bestod av kärmark, det s.k. "Rådlösakärret".

Noret 1:8 - tilldelades Anders Mattssons hustru Cajsa Ersdotter; ägare av "Staffansgården" Senneby 2:4, som vid laga skifte blev utflyttad till "Ol-Larsgården".

Noret 1:9 - tilldelades Anders Ersson; ägare av "Anders-Jansgården" Senneby 3:2, som vid laga skifte blev utflyttad till "Norskullen".

Noret 1:10 – tilldelades Anders Persson; ägare av "Anders-Jansgården" Senneby 3:3, som vid laga skifte redan var utflyttad till "Norra Bastukullen", idag "Östergården"(Fridh).

Noret 1:11 – tilldelades Unge Erik Ersson; ägare av "Anders-Jansgården" Senneby 3:4, som vid laga skifte blev utflyttad till Bystan, idag "Kaspersgården" (Sperne).

Noret 1:12 – tilldelades Erik Ersson; ägare av "Södergården" Senneby 4:2, som vid laga skifte blev boende kvar på "Södergården".

Noret 1:13 – tilldelades Jan Olsson; ägare av "Södergården" Senneby 4:3, som vid laga skifte blev boende kvar på "Södergården".

Noret 1:13 tillhör alltjämt "Södergården" Senneby 4:8 med undantag av västra halvan av ängs- och skogsmarken, som är sammanköpt med söder om liggande Noret 1:12.

Noret 1:14 – tilldelades Carl Jansson; ägare av "Olof-Tomsgården" Senneby 5:1, som vid laga skifte blev boende kvar på "Olof-Tomsgården", idag "Viktor-Jansgården".

Noret 1:15 – tilldelades Erik Andersson; ägare av "Skräddargården" Senneby 6:2, som vid laga skifte blev boende kvar på "Västergården" 6:2, nämns även som "Skräddargården".

Noret 1:15 tillhör alltjämt "Västergården".

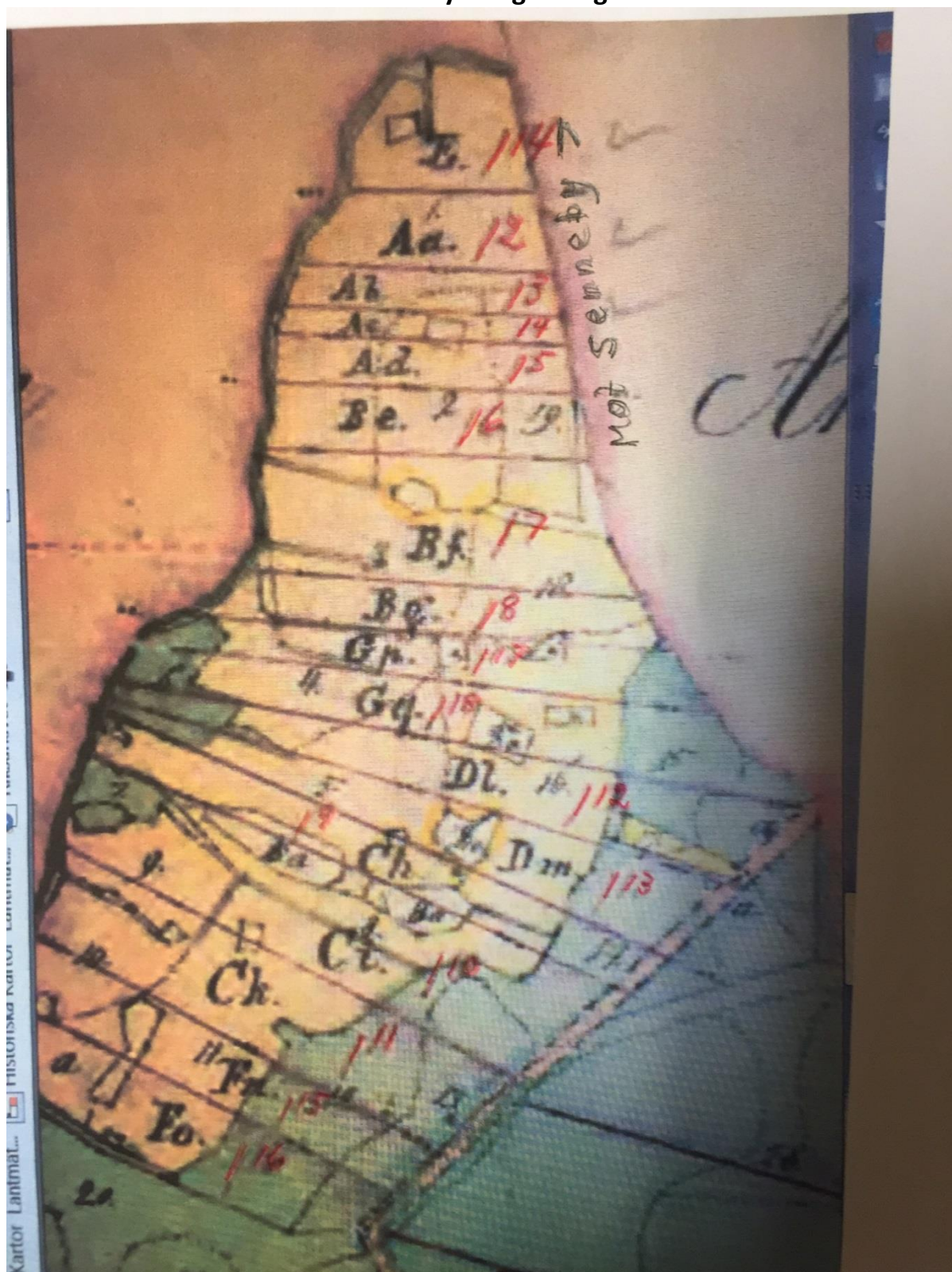
Noret 1:16 – tilldelades Anders Pettersson; ägare av "Västergården" Senneby 6:3, som vid laga skifte hade utflyttad till "Norrgården" 1:3.

Noret 1:17 – tilldelades Anders Olsson; ägare av "Isakgården" Senneby 7:2, som vid laga skifte blev boende kvar på "Isakgården" 7:2, idag Westerbergs gård.

Noret 1:17 tillhör alltjämt Westerbergs gård.

Noret 1:18 – tilldelades Erik Mattsson; ägare av "Isakgården" Senneby 7:3, som vid laga skifte blev boende kvar på "Isakgården" 7:3, idag Senneby Trädgård.

Kartan visar laga delning av åkermarken på Nors utjord 1842 till Sennebys 17 gårdsägare.

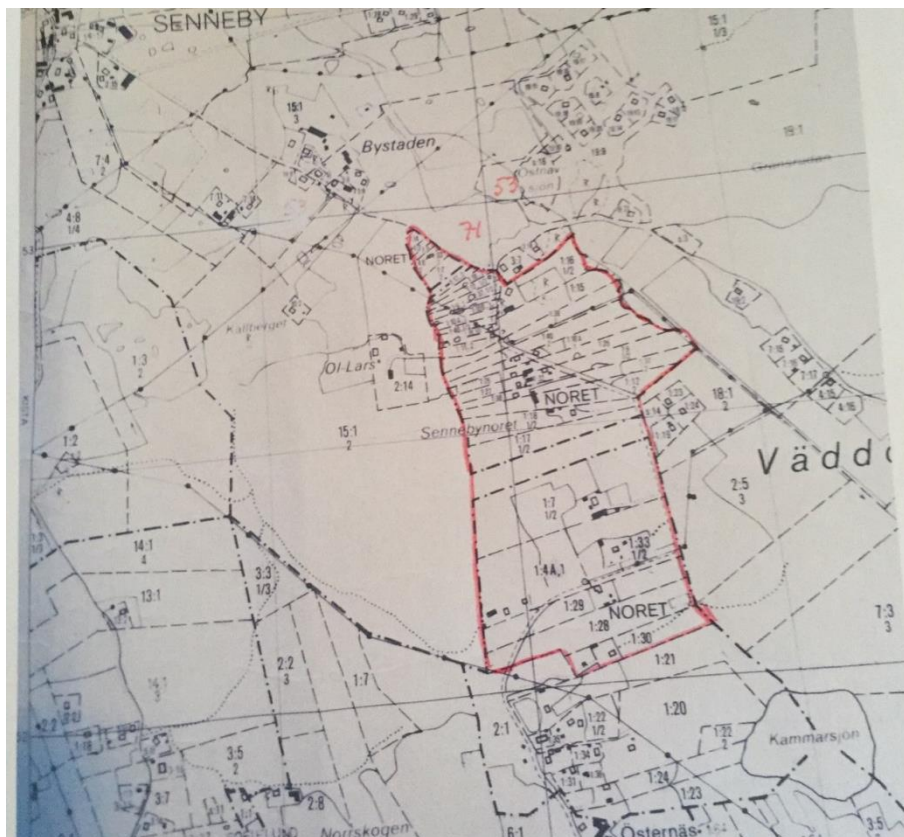

Kartan visar laga delning av ängs- och skogsmarken på Nors utjord 1842 till Sennebys 17 gårdsägare.

Karta från 1976 visar Nors utjords geografiska läge.

(Gränsen markerad röd för Senneby utjord).

Nors "utjord" Anno 2017.

Efter uppdelningen av Nors utjord på de 17 gårdarna i Senneby, även så på gårdarna i Östernäs, hade som tidigare nämnts, varje gård möjlighet att sälja sin fastighet. Många av utjordsfastigheterna var lämpade till bosättning med möjlighet att odla för självhushåll. Av ängs- och skogsmarksfastigheterna är i dag över hälften nyttjade som boställen och ägs mestadels av fritidsboende.

Av åkerbruksdelen, med många bevarade odlingsrösen, sambrukas de 17 gamla odlingstegarna i ett och samma bruk av jordbruksföretaget "Hilariusgården".

Ängs- och skogsmark öster om byvägen är gemensamt inhägnat till en stor beteshage.

Slutord: Då vi nu har genomfört resan genom Nors utjords historiska landskap, hoppas jag att denna "reseskildring" bjuder på många svar på allmänt ställda frågor.

Som nämns inledningsvis, planeras ännu en resa, då vi besöker Sennebys och Norets utforskade historielandskap, det som ligger bortom sen medeltid, som förhoppningsvis skall ge oss vetskap om vår bygds ursprung.

Tack, till alla "medresenärer" på denna resa! - Historiesökarna i Senneby för den goda gemenskapen! - Olof Karsvall för forskning och inspiration från boken "Utjordar och ödegårdar"! – Ulf Sporrang som sakkunnig iakttagare och inspiratör! - Sture Götesson som kunnig samarbetspartner och sommarboende på "Nors utjord"! Thure Herbertsson, historiesökare.